

Gazdálkodók a vadkárrol (IV.)

A mezőgazdasági kultúrákban keletkező vadkárrel kapcsolatban egyrészt a kár mértéke, másrészt a károk rendezése körüli viták által keltett folyamatos feszültség jelenti a fő problémát. Magyarországon a károk rendezése, illetve megtérítése több mint két évszázada gyakorlatilag a vadászatra jogosultakra hárul, és ezt mindenkor törvényi úton szabályozták. A Szent István Egyetem gödöllői Vadvilág Megőrzési Intézete 2015 őszén a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával közösen kérdőíves felmérést végzett a NAK tagsága körében a mezőgazdasági vadkárrol. A felmérés eredményeit bemutató cikksorozatunk záró részében a megkérdezett mezőgazdálkodóknak a vadkárszakértők munkájával kapcsolatos tapasztalatait és elvárásait, valamint a mezőgazdasági vadkár kutatásával és jövőbeli kezelésével kapcsolatos véleményét ismertetjük.

A vadkárrok rendezése során sarkalatos kérdés a közreműködő szakértők munkájának minősége, melyet az elmúlt években gyakran negatív kritika ért. Vizsgálatunk eredményei azt jelzik, hogy nem lehet általánosítani a szakértőkről alkotott véleményeket. Országos összesítésben pozitív és negatív tapasztalatok egyaránt előfordulnak, melynek eredőjeként az átlagértékek többnyire középen, a semleges zónában helyezkednek el (1. ábra).

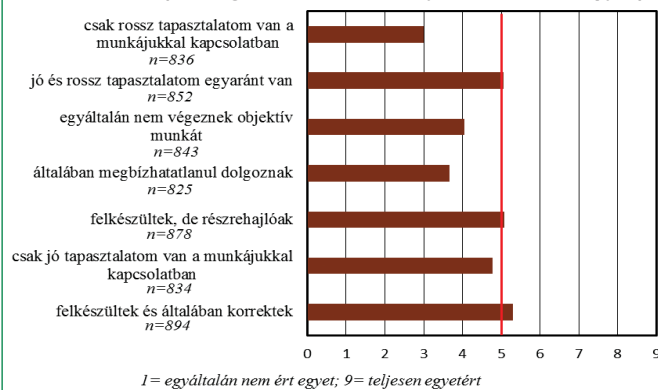
Fontos kiemelnünk, hogy a válaszok módusza 1 volt, vagyis leggyakrabban nem értettek egyet a szakértőkkel szemben megfogalmazott negatív kritikákkal. Ezzel ellentétben a pozitív állítások esetében a módusz „csak” 5-ös volt, azaz a szakértőkre vonatkozó pozitív állításokat is kevésbé voltak hajlandók megerősíteni. A mezőgazdasági vadkárrol leginkább érintett öt megye (Baranya, Somogy, Vas, Veszprém, Zala) és a három legkevésbé érintett megye (Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok) szerinti összesítés alapján lényegi különbség nem tapasztalható a szakértői munka megítélésében. A vélemények

alapján egyértelmű, hogy jól és „kevésbé” jól dolgozó szakértők egyaránt tevékenykednek, ezért fontos feladat, hogy az utóbbiakat ki lehessen szűrni a rendszerből.

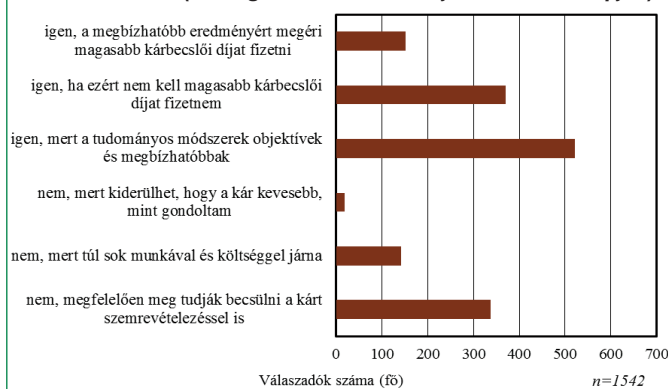
A szakértői munka objektivitását nagyban segítheti a tudományosan megalapozott módszertan alkalmazása. A válaszadók többsége egyértelműen a statisztikai módszerekkel ellenőrzött mintavételezési eljárások alkalmazása mellett döntött (68% tartja fontosnak) (2. ábra), bár közülük 36 százalék csak akkor választaná ezt, ha ez nem jár magasabb szakértői díj kifizetésével. Jelentős azért az a válaszadói réteg is (22%), aki úgy véli, hogy nincs szükség tudományosan ellenőrzött módszerek alkalmazására, mert szemrevételezéssel is megfelelően megbecsülhető a kár. A vadászathoz nem kötődő gazdák, és a vadgazdálkodási egységet vezető gazdálkodók esetében is a válaszadók megoszlása alapvetően hasonló arányokkal jellemezhető, mint amit országos összesítésben megismertünk.

A vadkár rendezése során a teljes válaszadói kör 15 százaléka esetében előfordult

1. ábra: A saját tapasztalatai alapján mondjon véleményt a vadkárbecslést végző szakértők munkájáról a fenti állítások értékelésével! (Országosan összesített teljes adatbázis alapján)

2. ábra: Fontosnak tartja Ön, hogy a vadkárbecslő szakértők tudományosan ellenőrzött kárbecslési módszereket alkalmazzanak? (Országosan összesített teljes adatbázis alapján)

már, hogy nem fogadta el a kárbecslés eredményét, és másik szakértőt is felkért az újbóli felmérésre. A területi különbségekre jól reflektál, hogy az öt legvadkárosabb megye esetében ez az arány 29, míg a három, legkevésbé vadkáros megye esetében csupán 7 százalék. A megyenkénti összesítések alapján Zala megyénél ez 36, Somogyánál 31, Nógrádnál 30, és Csongrád esetében pedig 5 százalék, míg Hajdú-Bihar megyében 4 százalék.

Fontos kérdés, hogy mik a legjellemzőbb okok, amelyek miatt nem fogadja el a gazdálkodó a kárbecslés eredményét. Az országos teljes válaszadói kör esetében (jelen esetben ez

már csak 287 fő), a legmagasabb arányban (43%) a gazdák a szakértő vadászatra jogosult irányába való elfogultságát jelölték meg, és a meglátásuk szerint kevesebbre becsülte a kárt, mint az a valóságban volt. A második leggyakrabban (19%) előforduló indok a szakértő által alkalmazott szemrevételezéses módszer, amelynek eredményét nem fogadta el a gazda, illetve jelentős részük (18%) egészen egyszerűen azért nem, mert az eredmény nem felelt meg az előzetes várakozásának.

Az egyéb válaszlehetőségnél (14%) megadott okok közül a legjellemzőbbek: a szakértő számítási hibát vétett; nem volt

folytatás a 38. oldalon

folytatás a 36. oldalról

jogosultsága mezőgazdasági vadkár becslésére; nem alkalmazta a szerződéses árat; kocsiban ülve kiszállás nélkül becsült átlagtermést; a szakértő az érintett vadásztársaság tagja volt (3. ábra). Az öt legvadkárósbabb megye válaszadói alapján alapvetően hasonlóak az imént ismertetett arányok, változás, hogy a „szemrevételezéses kárbecslés” indoka 12 százalékra csökkent. A három legkevésbé érintett megye esetében jelentős különbség tapasztalható, ugyanis ezekben a térségekben a leggyakoribb indok (36%) a szemrevételezéssel történő kármegállapítás volt, de a szakértő elfoglaltsága is jelentős ok (32%). A megyénkénti összesítések alapján Somogyban (48%), de különösen Zalában (66%) kiemelkedően magas volt a szakértő „elfoglaltságára” való hivatkozás.

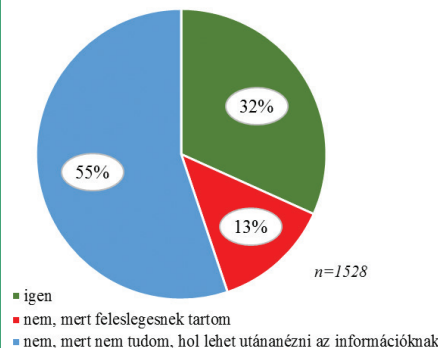
A vadkár szakértő által adott becslés elutasításához, majd annak „felülbíráltatásához” vezető esetek csökkentése minden érintett közös célja kell, hogy legyen. Ebben segítséget jelenthet az egyes vadkárbecslési eljárások eseti ellenőrzése is, melyet adott esetben az érdekvédelmi szervezetek (NAK, OMVK) koordinálhatnak. Erre vonatkozó kérdésünk válaszait értékelve jól látható, hogy a döntő többség igényt tart erre.

Egyértelmű többségi vélemény (76–79%) támogatja azt

is, hogy a NAK szervezetén belül külön foglalkozzanak a vadkárhoz kapcsolódó szakmai ügyekkel, tanácsadással és szakértéssel. Egy önálló szervezet létrehozásának gondolata is többször felmerült már a hazai vadkárprobléma rendezési kereteinek módosítása kapcsán. Felmérésünk eredménye szerint ezt 19 százalék feltétel nélkül hasznosnak tartaná, továbbá ha azokat is ide számítjuk, akik kifejezetten az érintett felektől független szervezetet (51%) tartanának hasznosnak, akkor gyakorlatilag a döntő többség (70%) támogatná egy, a vadkár rendezését koordináló szervezet létrehozását. Lényegében azonos arányú ennek támogatottsága azon gazdák véleménye alapján is, akiknek nincs kötődésük a vadászathoz, illetve azok esetében is, akik vadgazdálkodási egységet vezetnek.

A mezőgazdasági vadkár világszerte probléma és széles körű tudományos munka folyik a kár alakulásának szinte minden aspektusával kapcsolatban. A megoldási lehetőségeket keresve teljesen természetes, ha az érintettek figyelemmel kísérik az ilyen jellegű kutatások eredményeit. Az országos összesítés alapján a

4. ábra: Figyelemmel kíséri-e Ön a vadkár, vadkárbeccslés témakörébe tartozó tudományos vizsgálatok eredményeit? (Országosan összesített teljes adatbázis alapján)

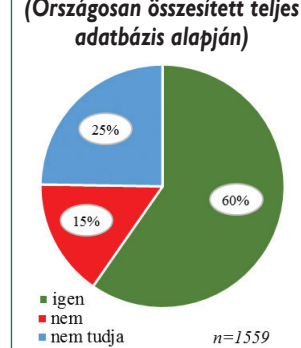

válaszadók többsége (55%) nem néz utána ezeknek az ismereteknek, egyszerűen azért, mert nem tudja, hogy hol érheti el ezeket, ugyanakkor jelentős azok aránya is (32%), akik figyelemmel kísérik a témával kapcsolatos kutatási eredményeket. Kisebbségben vannak (13%) azok a válaszadók, akik feleslegesnek tartják mindezt (4. ábra).

Lényegi különbség az öt legvadkárósbabb megye esetében az, hogy ott magasabb arányban (36%) szerepelnek azok, akik figyelemmel kísérik a tématerület kutatási eredményeit, míg a három legkevésbé vadkárósbabb megye esetében pedig azoknak magasabb az aránya (58%), akik nem tudják, hogy hol nézzenek utána az új ismereteknek. A tudományos eredmények ismeretét feleslegesnek tartók aránya lényegében változatlan.

Az új ismeretek fontosságát soha nem lehet eléggé hangsúlyozni, ezen belül pedig azok, amelyek a saját hazai körülményeink között születnek, jóval könnyebben adaptálhatók a gyakorlatban. Ennek érdekében különösen nagy jelentőségűek a hazai területeken végzett, vadkárral kapcsolatos kísérletek, kutatási eredmények. A válaszadók többsége (60%) is így vélekedik az országos összesítés (5. ábra), valamint a vadászathoz nem kötődő válaszadók (55%) értékelése alapján is. Amennyiben pedig a vadgaz-

5. ábra: Hasznosnak tartaná, ha a NAK a vadkárkérdés megoldása érdekében kutatási programokat támogatna? (Országosan összesített teljes adatbázis alapján)

dálkodási egységet vezető gazdálkodókat nézzük, akkor pedig döntő többségük (78%) egyetért azzal, hogy a NAK vadkárral kapcsolatos kutatási programokat támogasson.

Annak érdekében, hogy a mezőgazdasági vadkárproblémát hatékonyabban kezelhessük a jövőben, a teljes kérdőív eredményeit figyelembe véve öt pontban fogalmaztuk meg javaslatainkat:

- Kommunikáció erősítése az érintettek között;
- térségi szintű vadkár-megelőzési és -kezelési stratégia kidolgozása;
- szakértői munka minőségének javítása (oktatás, továbbképzés, módszertan);
- kutatás-finanszírozás a mezőgazdasági vadkár témakörben;
- tanácsadás, tájékoztatás, és szakértés a NAK szervezetén belül.

A részletek kidolgozását a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, az Országos Magyar Vadász kamarával és a hazai tudományos műhelyekkel közösen valósíthatja meg.

Végezetül szeretnénk köszönetünket kifejezni a kérdőívet kitöltő gazdálkodóknak, valamint a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarának, hogy segítették munkánkat.

BLEIER NORBERT,
KOVÁCS IMRE,
TIMMEL EDE,
MEDVE ISTVÁN,
CSÁNYI SÁNDOR

Szent István Egyetem,
Vadvilág Megőrzési Intézet, Gödöllő

3. ábra: Amennyiben volt már rá példa, hogy nem fogadta el a szakértő becslésének eredményét, akkor ez miért fordult elő? (Országosan összesített teljes adatbázis alapján)

